

Streszczenie

Tak jak każda prawda wiary, tak również prawda o czyścicu ma swoje zakorzenie w Piśmie Świętym. Mimo, że w Biblii słowo *czyścić* wprost nie występuje, można znaleźć wiele tekstów pośrednio wskazujących na jego istnienie. Starożytni Izraelici wyznawali wiarę w *szeol* – krainę, do której zstępują zmarli po śmierci, a z której wszechmocny Bóg może wybawić. Oprócz Pisma Świętego świadectwem wiary w *purgatorium* jest żywa Tradycja Kościoła: teksty Ojców Kościoła, w których podejmowana jest bazująca na fragmentach biblii teologiczna refleksja na temat oczyszczenia człowieka po jego śmierci. Zgodnie z zasadą *lex orandi – lex credendi* ważnymi świadectwami dla wiary w czyściec są również świadectwa liturgiczne, a także *sensus fidei fidelium* - nadprzyrodzony zmysł wiary, każący wierzyć, iż ofiarowane zmarłym modlitwy są dla nich pomocą w ich oczyszczeniu. Wiara w pośmiertne oczyszczenie istniała zatem w pobożności i świadomości wiernych od najdawniejszych czasów, zdefiniowana jednak przez *Magisterium* została dopiero w XV w. Trwający w oczyszczeniu, czyli *Kościół oczyszczający się*, wraz z *Kościółem pielgrzymującym* oraz *Kościółem tryumfującym* razem tworzą wspólnotę *Obcowania świętych – communio sanctorum*: należącą do Chrystusa społeczność, w której wszyscy są ze sobą połączeni i od siebie nawzajem zależni. Tym, co łączy poszczególne stany tej wspólnoty jest miłość, czyli troska o siebie nawzajem, mająca swoje źródło w Bogu. Elementy treściowe katolickiej doktryny o czyścicu, takie jak czas i miejsce czyścica, kary oczyszczające czy formy pomocy duszom czyścicowym były na przestrzeni wieków, aż po współczesność stale poddawane refleksji, a ich rozumienie ewoluowało wraz z historycznym rozwojem teologicznej myśli o *purgatorium*. Z opisami końcowego oczyszczenia człowieka można się także u świętych mistyków. Niektóre z tych świadectw mają wyraźny charakter wizji mistycznych, inne z kolei są wynikiem ich wewnętrznych doświadczeń, przemyśleń i refleksji. Wśród elementów treściowych dogmatu o czyścicu, obecnych w świadectwach świętych są takie, które mają swoje uzasadnienie w wielowiekowej tradycji teologicznej, jak również nie znajdujące tam żadnego uzasadnienia, a nawet sprzeczne z oficjalnym stanowiskiem *Magisterium Ecclesiae* na temat czyścica. Niektóre z nich mogą być powodem, dla którego prawda o *purgatorium* wydaje się zupełnie nie przystawać do obecnych czasów i do mentalności człowieka XXI w. Należy jednak pamiętać, że wizje i opisy posługują się przede wszystkim symbolem i obrazem, by przedstawić rzeczywistość niewidzialną, niewyraźną ludzkim językiem. Ponadto pewne wizyjne opisy mogą przedstawiać czyściec jako niekiedy bolesną

konsekwencję ludzkiego wyboru. Jednocześnie miłosierny oraz sprawiedliwy Bóg daje człowiekowi szansę naprawy swoich błędów, by w pełni oczyszczony mógł się z Nim zjednoczyć. Należy także pamiętać, że prawda o *purgatorium* ma swoje przełożenie na wymiar praktyczny, ponieważ nasza modlitewna pamięć o zmarłych stanowi dla nich pomoc, ale i przyczynia się do naszego uświęcania i w konsekwencji – do zbawienia: *Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą.*